

Ekonomiler geliştikçe

SİGORTA SİSTEMİNE GEREKSİNİM ARTIYOR

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi seçimi öncesinde yaptığı konuşmada, ekonomiler büyüdükçe güçlü sigortacılık sistemine ihtiyaç duyulduğunu belirterek, "Hatta sigortacılık sektörünün büyümesi, ekonomik büyümenin önünde olmak zorundadır" dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Sigorta Eksperleri İcra Komitesi seçiminde konuşan TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye'de sigorta sektörünün gelişimine ve sigorta eksperlerinin sorunlarına ilişkin önemli açıklamalarda bulundu.

Göreve geldiğinden bu yana TOBB'u ve sektörleri temel prensipler üzerine oturtmayı hedeflediğini vurgulayan Hisarcıklıoğlu, "Yedi yıl yıl önce TOBB, Hazine Müsteşarlığı ve Eksperler olarak TOBB çatısı altında yeni bir yapı kurduk. Geçtiğimiz yedi yıl gösterdi ki çok doğru bir adım atmışız. Bu süre içinde sektörün gelişmesi, kendini disipline etmesi, meslek mensuplarının eğitimi ve müşteri memnuniyetinin artması noktasında çok önemli mesafe kaydettik. Levha kayıt sistemini şeffaf hale getirdik. Disiplin mekanizmalarını geliştirdik" dedi.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, SEGEM'i kurarak, kendi meslek mensuplarının eğitimini kendilerinin vermeye başladığını, dahası ihtiyaca göre müfredatı bile kendilerinin belirlediğini ifade etti. Türkiye'de hiçbir sektörün böyle bir eğitim kurumu

olmadığının altını çizen Hisarcıklıoğlu, en önemlisinin, bütün bu yapıyı çok kısa bir sürede kurup işler hale getirdiklerini ve kökleşmesini sağladıklarını söyledi.

Sigorta eksperlerinin ve sektörün son yedi yılda önemli işler yaptığına dikkat çeken Hisarcıklıoğlu, "Diğer sektörlere rol model olan bir yapıyı kurup mesleki disiplinin ve mesleki eğitimin nasıl en iyi şekilde sağlanacağını herkese gösterdiniz. Ticari kültürümüzdeki çok önemli bir mekanizmayı yeniden canlandırdınız" diye konuştu.

TOBB olarak yurt içi ve yurt dışında eksperlerin başarılarını anlattıklarını ifade eden Hisarcıklıoğlu, insan kalitesini geliştirmek ve mesleki disiplini sağlamak isteyen tüm sektörlerin sigorta eksperlerini örnek aldığını söyledi.

GÜÇLÜ SİGORTA SİSTEMİNE OLAN İHTİYAÇ ARTIYOR

Ekonomiler büyüdükçe güçlü sigortacılık sistemine ihtiyaç duyulduğunu ifade eden TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, "Modern dünyada ekonomiyi büyütmenin, ticareti artırmanın temel unsuru sigorta sistemidir. Hatta sigortacılık sektörünün büyümesi, ekonomik büyümenin önünde olmak zorundadır. Çünkü ticaret, risk demektir. Risk olmadan kazanç olmaz. Ekonomiler büyüdükçe, rakamlar büyüdükçe de risk alma kabiliyeti azalır.

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, sigorta eksperlerinin son yedi yılda çok büyük bir iş başardıklarını söyledi.

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, "Tüm sektörler Sigorta Eksperlerini örnek alıyor" dedi.

Kendinizden pay biçin. Cebinizdeki 10 lirayı, kazanç vadeden her yatırım için riske atarsınız. Çok titiz davranmazsınız. Ama cebinizdeki para 10 lira değil de 10 bin liraysa, oturur düşünürsünüz. Kolay kolay riske atmazsınız. İşte bu nedenle ekonomiler büyüdükçe, bu riski azaltacak olan sigorta sisteminin de hızla büyümesi gerekir. Sigorta sistemi büyüsün ki yatırımlar devam etsin, tüketim devam etsin, ticaret devam etsin. Sigortacılık bu işin olmazsa olmazı" ifadesini kullandı.

Türkiye'de sigortacılık hizmetinin dünya standartlarına ulaşmasına rağmen vatandaşın ilgisinin ve rakamların dünyanın çok gerisinde kaldığını vurgulayan Hisarcıklıoğlu, konuşmasına şöyle devam etti:

"Ticaretin bel kemiği sigortacılık haline geldi. Dünyada firmaların neredeyse tamamı ve bireylerin çoğu sigortasız adım atmaz hale geldi.

Ancak kişi başına düşen sigorta primi rakamlarına baktığımızda, Türkiye'yle dünya ortalaması arasında uçurum olduğunu görüyoruz. 2012'de Türkiye'de sigorta şirketlerine yatırılan prim miktarı kişi başına 144 dolar. Dünya ortalaması ise 655 dolar yani bizim beşbuçuk katımız.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ortalamasına baktığımızda durumumuz daha vahim. OECD ortalaması 3 bin 500 dolara yakın. Yani Türkiye'den 25 kat daha fazla. Çok açık söylüyorum, eğer 2023 hedeflerine ulaşacaksak, yani eko-

TOBB Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı İbrahim Çağlar, Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü Ahmet Genç, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi Başkanı Yalçın Kaya ve TOBB Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ender Yorgancılar.

nomiyi büyüterek her vatandaşımızı bugünkünden tam ikibuçuk kat daha zengin hale getireceksek, sigorta bilincini yaygınlaştırmak zorundayız. Rakamları OECD ortalamasına yakın bir seviyeye çekmek zorundayız."

SİGORTACILIK KANUNU'NDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Sigortacılık Kanunu kapsamında çalışan Sigorta Eksperleri sayesinde, sigorta sözleşmesinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerinin korunduğunu, sektörün güvenli ve istikrarlı bir ortamda, etkin bir şekilde çalışmasının, eksperlerin sayesinde teminat altına alındığını söyledi.

TOBB'un Sigortacılık Kanunu kapsamında yaptığı çalışmalara değinen Hisarcıklıoğlu, "2008 yılında İstanbul'da ilk kez Sigorta Eksperleri Kurultayı'nı gerçekleştirmiştik. İlk kurultayda belirlenen ve 2010 yılındaki kurultayda son hali verilen yol haritasının hayata geçirilmesinde büyük mesafeler katettik. Sesinizi her ortamda daha gür duyurduk. Vatandaşların, firmaların kendi eksperlerini kendilerinin seçmesinin önünü açtık. Böylece her eksper kendi beceri ve kabiliyetini gösterebilme fırsatı bulacak. Eksper atama sistemi, rapor yazım sistemini sizlerle birlikte faaliyete geçirdik. Sistemi internet ortamına taşıyarak, tüm sistemi daha hızlı ve daha şeffaf hale getirdik. Amacımız yaptığınız hizmetin kalitesini artırırken, sizlerin de işinizin karşılığını en adil şekilde almanız" diye konuştu.

TANITIM KAMPANYASININ ÖNEMİ

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, sektörün daha da büyümesi için yapmaları gereken çok şey olduğunu, en önemli konunun da tanıtım kampanyası yapılması gerektiğini söyledi.

Sigorta Eksperliği Mevzuatı'nda elzem birtakım değişikliklere ihtiyaç olduğunu vurgulayan Hisarcıklıoğlu, "Bunları yakından takip ediyoruz. Özellikle, Sigorta Eksperlerinin havuzdan atanması sisteminin kurulması da bu dönemki önceliklerimiz arasında olacak" dedi.

Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü Ahmet Genç, sektörde yaşanan problemlere %80-90 oranında çözüm sağladıklarını belirtti.

Birlik ve beraberliğin önemine değinen Hisarcıklıoğlu, "Burada önemli olan seçimlerden sonra kim kazanırsa kazansın, birlik ve beraberliği korumaktır. Demokratik bir ortamda elbette rekabet olacaktır. İşin doğası bu ama sandık açıldığı anda rekabetin bitmesi lazım. Sandık açılıp sonuçlar belli olduktan sonra sımsıkı kenetlenip birlikte yürümemiz lazım. İşte o zaman hep birlikte kazanırız. Sizleri başarıya taşıyan da bu özelliğiniz olacak" ifadesini kullandı.

GENÇ: "SEKTÖRDE YAŞANAN PROBLEMLERE CİDDİYETLE YAKLAŞILIYOR"

Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürü Ahmet Genç, TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi seçiminde yaptığı konuşmada sigortacılık sektöründe yaşanan gelişmelere dikkat çekti. 2003 yılında sigorta eksperliğinin devam edip etmemesinin tartışıldığını ifade eden Genç, 2007 yılında çıkan Sigorta Eksperleri İcra Komitesi'nin hayata geçirilmesine yönelik kanununla sigorta eksperliği mesleğinin kurumsallaştığını söyledi.

Sektörde yaşanan problemlere ciddiyetle yaklaşarak %80-90 oranında çözüm sağladıklarını anlatan Genç, bireysel emeklilik sektörü ve sigortalılık oranını artırmaya yönelik önemli çalışmalar yapıldığını ifade etti.

Konuşmaların tamamlanmasının ardından Türkiye çapında faaliyet gösteren Sigorta Eksperleri, yeni dönemde kendilerini TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi'nde temsil edecek olan icra komitesi üyelerini seçmek üzere sandık başına gitti.

TOBB SİGORTA EKSPERLERİ İCRA KOMİTESİ **SEÇİM SONUÇLARI**

2009 yılında ilk kez gerçekleştirilen seçimler sonucu göreve başlayan TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi'nin görev süresinin bitmesi üzerine, ikinci kez sandık başına giden Sigorta Eksperleri dört yıl süreyle görev yapacak İcra Komitesi'nin yeni üyelerini seçti.

TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi **Asil Üyeleri**

Sıra No	Levha Kayıt No	Ad - Soyad
1	E07/G0458	YALÇIN KAYA
2	E07/G0491	METİN ÇİTOĞLU
3	E07/G0050	ÇETİNAY KARAOL
4	E07/G0113	RECEP YÜCEL
5	E07/G0043	HASAN BEŞLİ
6	E07/G0446	HASAN İLERİ
7	E07/G0856	TAYFUN ERMETİN

TOBB Sigorta Eksperleri İcra Komitesi **Yedek Üyeleri**

Sıra No	Levha Kayıt No	Ad - Soyad
1	E07/G0218	MEHMET ESER TALİH
2	E07/G0550	BURHAN CİN
3	E07/G0038	MEHMET SÜLEYMAN GÜLER
4	E07/G0518	HİKMET ERHAN ARPINAR
5	E07/G0220	İSA GÜNDÜZ
6	E07/G0689	AHMET HALUK ARDAN
7	E07/G0088	OĞUZ VASIF İPKİN

Sigorta sektörü ülke ekonomisinin teminatıdır

Sigorta oranı düşük ülkelerde bireysel ve toplumsal birikimlerin büyük risk altında olduğunu söyleyen Dr. Gürkan Ateş, 2012 rakamlarına göre sektörün teminat tutarının 49.7 trilyon, ödediği verginin 7 milyar lira, istihdama katkısının da azımsanmayacak oranlarda seyrettiğini ifade etti. Ateş, bu oranların artmasının toplumdaki sigorta bilincinin yükselmesine bağlı olduğunu belirtti.

Gülder DEMİR | *Editör*
gulder.demir@dunya.com

Toplumsal yaşam koşullarının iyiye gitmesinin göstergelerinden biri de hiç kuşkusuz sigorta kullanımının hacim ve çeşit olarak artması. Türk sigorta sektörü sağlıktan konuta, tarımdan siber risk sigortasına kadar uzanan geniş bir yelpazede hizmet sunuyor. Sektörde son yıllarda daha karmaşık riskleri sigortalayan ürünler ortaya çıkarken bir yandan da karmaşık süreçleri basitleştiren ürünler geliştiriliyor. Euro Yatırım ve Sigortacılık Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Gürkan Ateş'le, Türkiye'de sigorta sektörünün gelişimi, bireysel emeklilik sigortası (BES), sektörün gelecekteki performansı üzerine konuştuk. Sigorta oranı düşük ülkelerde bireysel ve toplumsal birikimlerin büyük risk altında olduğunu söyleyen Dr. Ateş, bu oranın artmasının toplumdaki sigorta bilincinin yükselmesiyle sağlanacağını belirtti.

Türkiye sigorta sektörünü kısaca değerlendirebilir misiniz?

Sigorta sektöründe 2012 yılı, yüksek reel büyümenin yaşandığı bir yıl oldu ve büyüme trendi 2013 yılında da devam etti. Sektörün büyümesinde GSYH rakamları etkili olduğunu söyleyebilirim. Çünkü sektörün gelir esnekliğinin birden büyük olmasından dolayı sigorta sektörü GSYH artışından önemli ölçüde etkilenmektedir. Büyümenin olduğu yıllar sektörde prim artışı büyümeden daha yüksek, düşüşün olduğu yıllarda ise söz konusu düşüşten daha fazla oranda daralma meydana gelmektedir. Yani sektör büyüme rakamlarına oldukça bağımlıdır.

2012 yılında dünyada sigorta sektöründe reel büyüme %2'yken Türkiye'de sigorta sektöründe %8,6 reel büyüme gerçekleşti. 2012 yılında 19.8 milyar lira prim üretildi. Prim üretiminin %86'sı hayat dışı branşlarda meydana geldi. Türkiye prim üretimi konusunda ne yazık ki, gelişmiş ülkelere göre çok düşük seviyelerde. Bugün Türkiye'de kişi başı prim üretimi 144 dolar ve primin GSYH'ye oranı ise %1,4'tür. Dünyada ise kişi başı prim 655 dolar ve primin GSYH 'ye oranı ise %6,5'tir.

Türkiye'de sigorta sektörü denilince trafik sigortası ve BES akla geliyor. Sizce bunun sebebi nedir?

Sigorta sektörü Türkiye için son derece önemli bir sektör. Bu husus verilen teminat rakamına bakıldığında daha net olarak görülüyor. Sektörün 2012 yılındaki teminat tutarı 49,7 trilyon. Yani GSYH'nin yaklaşık 35 katı. Ayrıca sigorta sektörü 2012 yılında 1,7 milyar lira vergi ödemiştir. Ayrıca istihdama katkısı azımsanmayacak bir rakamdır. 2012'de 17 bin 521 kişi sigorta şirketlerinde çalışıyor. Bu rakama 15 bin acente ve 20 bin 176 bireysel emeklilik aracıları dâhil edilirse yaklaşık 100 bin kişi bu sektörden ekmek yediği ortaya çıkar. Tasarruf düzeyine etki eden ve verdiği teminatla ülke büyümesinde önemli görev üstlenen sigorta sektörü yakından izlenmeli. Aynı zamanda zarara neden olan şirket uygulamalarından kaynaklanmayan faktörler dışındaki sorunlar için gerekli tedbirlerin alınması da önem arz ediyor. Hayat dışı branşın (elementer) genelde hayat sigortası dışında medyada sektörden bahsedilmemesinin temel nedeni hayat sigortası dışı branşın teminat ve prim üretimi konusunda hayat şirketlerine göre göreceli olarak büyük olmasıdır. Örneğin hayat dışında 17.1 milyar lira prim üretimine karşılık hayat şirketlerinde prim üretimi 2,7 milyar liradır. Ayrıca hayat dışı zarar görenlere ödenen meblağ 2012 de 9,4 milyar lirayken, hayat branşında bu tutar 1,8 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de sigorta denilince kasko ve trafikten bahsediyoruz? Çünkü bu iki branş sektörün %50'sini kapsamakta ve âdeta lokomotif görevi üstelenmektedir. Türkiye'de sigorta önce araca yapılıyor ve kişi harcanabilir gelirinden pay kalırsa diğer konularda sigorta yaptırıyor. Bu nedenle kasko ve trafik branşındaki kâr veya zarar sektörün tümünü etkiliyor. Tabii bu noktada sigorta şirketlerinin ürün geliştirememesi veya doğru ürünü pazarlayamaması da önemli bir faktör oluyor.

BES ile ilgili son düzenlemeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sigorta ve emeklilik sektörünün aktif toplamı 2012 yılında emeklilik yatırım fonlarındaki artış ile 52,4 milyar liraya ulaşmıştır. Emeklilik fon büyüklüğünün artmasının en önemli unsurlardan biri getirilen devlet katkısı teşvikidir. %25 devlet katkısıyla vergi yükümlüsü olmayan kişiler de sisteme dâhil edilmiştir.

Diğer önemli bir husus ise emeklilik fonlarının ihtiyaç duyduğu uzun vadeli yatırımların altyapısının sağlanabilmesidir. Bu anlamda Hazine'nin uzun vadeli kâğıtları emeklilik şirketlerine manevra kabiliyeti sağlamıştır. Bugün emeklilik sistemine katılım teşvik sayesinde hızla artmaktadır ve biriken fon miktarı yaklaşık 24 milyar lira

DR. GÜRKAN ATEŞ

Konya'da doğan Dr. Gürkan Ateş, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümü'nden 1994 yılında mezun olmasının ardından Gazi Üniversitesi'nde Uluslararası İktisat dalında yüksek lisans yaptı. Aynı zamanda Esbank TAŞ'de Genel Müdür Müfettiş Yardımcısı olarak çalıştı. 1996 yılında Hazine Müsteşarlığı sınavını kazanan Dr. Ateş, Ankara'da Hazine Müsteşarlığı Uzman Yardımcısı olarak göreve başladı. Nakit yönetimi, kamu ortak hesabı ve borçlanma konularında çalışmaları bulunan Dr. Ateş, 2000 yılında George WashingtonÜniversitesi'nde finans dalında (Master of Science in Finance/MSF) yüksek lisans yapmak üzere ABD'ye gitti. 2002'de ABD'de tamamladığı yüksek lisans eğitimi sonrasında Hazine Müsteşarlığı bünyesinde kurulmasına karar verilen Risk Yönetimi biriminde çalışmaya başladı. Aynı yıllarda Türkiye'nin borçlarının sürdürülebilirliğine ilişkin hesaplama ve stres modelleri hakkında çalışmalar yaptı.

Ayrıca Avrupa Birliği müzakerelerinde tarama faaliyetlerinde bulunan Dr. Ateş, 17'nci fasıl olan Ekonomik ve Parasal Politika'ya ilişkin Türkiye'nin Brüksel'deki sunumunu yaptı.

2007 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü'nde doktora eğitimine başlayan Dr. Ateş, doktora unvanını Türkiye'nin Kredi Riskinin Uluslararası Piyasalarda Tespit ve Modellemesi konusunda aldı.

Dr. Gürkan Ateş, George Washington Üniversitesi Mezunlar Derneği, Mülkiyeliler Birliği, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) üyesidir.

civarındadır. Her yıl ortalama 300 milyon liralık katılıma karşılık devlet teşvikiyle katılım ikiye katlamıştır. Ancak bu hızlı artış trendinin gelecekte de devam edebilmesi ancak emeklilik sisteminin tabana yayılabilmesiyle mümkün gözüküyor. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği'nin talebi üzerine, McKinsey Danışmanlık tarafından hazırlanan Sigorta ve Bireysel Emeklilik Sektörünün 2023 Hedef ve Beklentileri Raporu'na göre 2023 yılında 150 milyar lira civarında bir fon büyüklüğü bekleniyor. Hesaplarıma göre 2023'e kadar fon büyüklüğü rakkamı söz konusu tahminin altında kalacağını gösteriyor. Bu nedenle BES'teki artış trendinin devamı ancak Anadolu'ya ağırlık vermek ve düşük olan tasarruf düzeyimizi artırmaktan geçiyor. Eskiden %20 seviyelerinde olan tasarruf düzeyimiz bugün %12,6'lara kadar gerilemiştir. Bu rakam oldukça düşüktür. 2013 yılında tasarruf oranları Euro Bölgesi'nde %20,5, gelişmiş ekonomilerde %19,1, yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerde ise %33,9'dur.

Sigorta sektörü nasıl gelişebilir? Beklentileriniz nedir?

Sektörün gelişmesi öncelikle sigorta bilincinin tüm topluma ulaştırılmasıyla mümkün. Bu nedenle gerek tasarruf miktarını artırmak gerekse sigortacılığı topluma anlatabilmek için finansal okuryazarlığının artırılması gerekiyor. Bu kapsamda, finansal okuryazarlığın çocuklardan başlayarak tüm ülke fertlerine öğretilmesi gerekiyor. Eskiden her çocuğu tasarrufa yönel-

tebilmek için bankalar güzel güzel kumbaralar hediye ederlerdi. Çocuklar buldukları bozuk paraları kumbaralara atarlar, para biriktirirler, ay sonunda ne kadar birikim yaptıklarını görmek isterlerdi. Benzer şeklide bugün ekonomiyi ve finansı artık okullara sokmak zorundayız. Paranın ne olduğunu, faiz, getiri gibi kavramları çocuklara anlatmak zorundayız. Ancak bu şeklide bilinç oluşabilir. Bu bağlamda finansal okuryazarlık müfredata konularak gerekli programların ivedilikle ilköğretimde uygulanması gerekmektedir.

Diğer taraftan sigorta sektörü kişi başı harcanabilecek gelirle de yakından ilişkili. Son dönemde uygulanan teşviklerle BES hızlandı ama gelecekte yeni katılımların aynı hızda olması biraz zor gözüküyor. Çünkü belli gelir grubundaki kimseler zaten BES yaptırdı. Yeni oyuncuların sisteme katılmasını artırmak için ek tedbirlerin alınması gerekebilir. Örneğin tüm işverenler çalıştırdıkları kişilere BES yaptırmak zorunda bırakılabilir. BES'te katkı payının yarısı çalışan kişiden, yarısı da işverenden alınabilir. İşverene, ödedikleri BES için çeşitli teşvikler getirilebilir. Bu şeklide çalışan herkesin bireysel emekliliğe girişi sağlanmış olur. Tabii burada önemli bir konu katılımın düşük tutulabilmesidir. Bunun için de BES işletim maliyetinin düşük seviyelere getirilmesi gerekiyor. Dünyada birçok uygulama metodu mevcut, bunlara bakılabilir.

Tabii unutmadan BES'in gelişmesinde gelir dağılımı gibi makroekonomik değişkenlerin de iyileştirilmesi olumlu etki yaratacaktır. Her ne kadar BES'teki artış olumluysa da, belli bir noktadan sonra daha geniş kitlelere ulaşmak ancak gelir dağılımının daha dengeli olmasıyla mümkün olabilir. 2012 yılında Gini katsayısı (gelir dağılımı ölçen katsayı) %0,402 olarak gerçekleşmiştir. Gelir dağılımı bu rakam 1'e yaklaştıkça bozulmakta 0'a yaklaştıkça düzelmektedir. TÜİK verilerine göre 2002 yılından itibaren gelir dağılımı 2006 yılına kadar düzelme eğilimindeyken bu yıldan sonra yeniden eski seviyelerine ulaşıyor. Dolayısıyla gelir dağılımını tekrar iyileştirebilmek için en uygun formülün etkin vergi reformu olduğunu düşünüyorum. Vergi reformuyla dolaylı vergilerin payı kademeli olarak azaltılmalı, dolaysız vergilere ağırlık verilmeli. Bu şekilde gelir dağılımında önemli mesafeler alınabilir.